

«دستاوردهای سیاست داخلی دولت مردمی»

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران با نقش آفرینی مردم به پیروزی رسید و امام خمینی^(ع) نیز با اعتقاد به نقش بی‌بدیل مردم در اداره کشور، ساختارها و اقدامات را به نحوی سامان دادند که نقش مردم همانند پیروزی انقلاب در تداوم انقلاب نیز مؤثر باشد. راه‌اندازی نهادهای انقلابی با مشارکت مردمی و با هدف حفظ مردم در صحنه اداره کشور از سوی ایشان انجام شد. تأکیدات ایشان بر برگزاری همه‌پرسی نظام سیاسی در حالی که مردم انقلابی در شعارهای خود نظام مطلوب خود را مطرح کرده بودند نیز نشان دیگری بر لزوم توجه به رأی و نظر مردم در اداره کشور داشت. این امر انقلاب اسلامی را نسبت به سایر انقلاب‌ها در عین حال که بی‌بدیل نمود، مانا و پایدار کرد. بر همین مبنا نظام برآمده از انقلاب به جای وابستگی به بیگانگان، به مردم تکیه داشت و استقلال سیاسی، اقتصادی، علمی، فرهنگی و فکری خود را بدست آورد و حفظ نمود. یکی دیگر از بزرگ‌ترین برکاتی که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران نصیب ملت ایران گردید، وحدت اقشار مختلف مردم بود. وحدتی که در اوایل انقلاب در میان اقشار مختلف جامعه تحقق یافت، باعث شد تا مهمترین جلوه‌های همبستگی ملت به نمایش گذاشته شود.

چهل و چهار سال از انقلاب شکوهمند اسلامی گذشته است و دستاوردهای آن برای همگان آشکار شده است. خادمان ملت در دولت مردمی هم تمام تلاش خود را بکار گرفتند تا در دوره خدمت خود، دستاوردهای انقلاب اسلامی را تعمیق بخشید و دستاوردهایی در راستای این دستاوردهای عظیم محقق سازند. در این گزارش تلاش شده است اشاره‌ای به برخی از دستاوردهای دولت سیزدهم در حوزه سیاست داخلی گردد.

اقدامات و دستاوردهای دولت مردمی در حوزه سیاست داخلی

سیاست داخلی شامل شیوه بازی عناصر سیاسی از جمله احزاب و گروه‌های سیاسی، نحوه رفتار و تعامل دولت و سایر نهادها و قوا نسبت به یکدیگر، میزان تأثیرگذاری گروه‌های ذی‌نفوذ بر تصمیم‌سازی‌ها، نوع نگاه جامعه نسبت به دولت و نحوه بیان مطالبات جامعه است که همه این عوامل بر کارکرد و کارآمدی دولت‌ها تأثیر مستقیمی می‌گذارد. تا کنون که حدود ۱۵ ماه از تشکیل دولت مردمی می‌گذرد، در همه این موارد اقدامات شایسته و مؤثری را دولت یا به انجام رسانیده است و یا در حال پیگیری است.

احیای گفتمان مدیریت جهادی

یکی از دستاوردهای مهم دولت سیزدهم را باید احیای روحیه انقلابی و جهادی در بین مسئولین و مردم دانست. پیش از این برخی مسئولان کلان مدیریت پشت میز و از راه دور را وجهه عمل خود قرار داده بودند اما رویکرد دولت سیزدهم بازگشت به دورانی است که مسئولین خود در میدان حاضر شده و از نزدیک مشکلات را لمس و حل می‌کردند. آقای دکتر رئیسی به عنوان رئیس‌جمهور همین الگو را مورد توجه قرار داده و در مواقع متعددی به صورت میدانی مشکلات و راه‌حل‌ها را مورد بررسی قرار داده است. اتمام یک دور سفرهای استانی و آغاز دور دوم سفرها گویای حجم بالای این حضور مجاهدانه در میدان عمل است. این الگو از سوی وزراء و سایر مقامات دولت نیز اجرا شد و در عمر دولت مردمی، سفرهای متعدد مقامات به مناطق مختلف

کشور و حضور در صحنه مشکلات کشور را به وضوح می‌توان مشاهده نمود. این اقدامات به نحوی بود که از سوی رهبر معظم انقلاب مورد تقدیر و تمجید قرار گرفت.

تحرک و حضور میدانی برای حل مشکلات مردم

حداقل انتظار جامعه از مدیران این است که اگر امکانات لازم جهت پاسخگویی به مشکلات وجود ندارد، قرار گرفتن مسئولان در میان مردم و کنار مردم در حوادثی مانند سیل و زلزله می‌تواند بخشی از دغدغه مردم را کاهش دهد. البته در دولت‌های قبلی گاهی حضور میدانی تشریفاتی و دادن وعده‌های بی‌پایه و اساس مسئولان در حوادث پیشامده بودیم. ولی حضور وقتی مؤثر و سازنده است که همراه با همدلی و تلاش برای رفع مشکلات کشور و کمک‌های دلسوزانه جهت رهایی مردم از آسیب‌های احتمالی باشد. مدیران دولت سیزدهم از همان اوایل شروع به کار، هر زمان که ضرورت ایجاد کرده با حضور فعال و مؤثر خود در میدان‌های وجود مشکلات، به بررسی و رفع موانع موجود بر سر راه مردم پرداخته‌اند. اقدامات دولت طی یک سال گذشته قابل توجه و بازدید میدانی رئیس‌جمهور از تمامی شهرهای کشور قابل تحسین است. بی‌شک در هر سفر مشکلات آن شهر مورد بررسی قرار گرفته و راهکارهای برون‌رفت از مشکلات نیز ارائه شده است. حضور رئیس‌جمهور در تمامی شهرهای کشور ستودنی است چراکه فرهنگ حضور میدانی را گسترش داده و موجب شده تا سیاست‌گذاری در سطح کلان به‌خوبی انجام شود.

مردم محوری اعتقاد بنیادین دولت

رئیس محترم جمهور به منظور ایجاد «تحول مردم‌پایه و عدالت محور با تأکید بر ظرفیت جوانان» و «ارتقای اعتماد و امید مردم به دولت» از طریق «افزایش نقش و مشارکت مردم در اداره امور کشور»، «توسعه کارآمدی دولت در حل مسائل کشور به پشتوانه مردم» و «غلبه بر سازوکارهای ناکارآمد، پرهزینه و زمان‌بر بروکراتیک» در پیشبرد اهداف «دولت مردمی» نسبت به پیش‌بینی جایگاه دستیار در امر مردمی‌سازی دولت اقدام نمود تا به شکل ساختاری نیز آنچه به عنوان دکترین و راهبرد کلان هدایت امور توسط دولت، مبتنی بر مردم‌پایگی حاکمیت مطرح میکرد در صحنه واقعیت نیز عملیاتی نماید.

تدوین و تهیه سند تحول دولت مردمی

دولت مردمی برای توجه ویژه به جایگاه مردم در اداره کشور و ایجاد ضرب‌آهنگ مناسب برای پیشرفت کشور، نسبت به تهیه و تدوین سند تحول دولت، اقدام نمود که چرخش‌های تحول‌آفرین دولت در آن قرار گرفته است. چرخش‌های تحول‌آفرین، تغییرات در جهتگیری‌های کلان حکمرانی در سطح باورهای بنیادین حاکم بر برنامه‌ها و سیاست‌ها است که سویه‌های اصلی چرخش‌های تحول‌آفرین بخش‌های پیشران و موضوعات فربخشی را تشکیل می‌دهند. شماری از این چرخش‌ها عبارتند از: چرخش از دولت‌محوری صرف در عدالت‌گستری به میدان‌داری مردم در اقامه عدل؛ چرخش از اکتفا به مقابله با مفسدین به شناسایی و حذف بسترهای فسادزا؛ چرخش از مشتری‌پنداری مردم در نگاه دولت به میدان‌داری آحاد مردم در اداره کشور؛ چرخش از تصمیم‌گیری متمرکز متکی صرف بر توان کارشناسی دولت به مسئولیت‌سپاری و مشارکت گروه‌های نخبگانی و نهادهای مردمی در حل مسائل محلی و ملی.

اتخاذ گفتمان عدالت و جمهوریت

در این میان باید انطباق گفتمان و نقشه راه دولت آیت‌الله رئیسی با مطالبات مردم و اقتضات گام دوم انقلاب اسلامی را در نظر داشت. دولت آیت‌الله رئیسی در ذیل کلان‌گفتمان انقلاب اسلامی، شاکله خود را با دو مؤلفه «عدالت و جمهوریت» تعریف کرده است. انقلاب اسلامی ایران در همان آغاز استقرار خود، استقلال سیاسی را تحقق بخشید، اکنون وقت آن رسیده است که انقلابی‌ترین دولت برآمده از این انقلاب، خواست و مطالبه عدالت اقتصادی اجتماعی را به صورت نهادینه و در هیئت متحول ساختن ساخت اقتصاد شبه‌مدرن سرمایه‌دارانه حاکم بر ایران به سمت یک اقتصاد انقلابی، مردمی و عدالت‌محور فعلیت بخشد. این خواست و وظیفه و ضرورت بزرگ، خود را در قالب «گفتمان عدالت و جمهوریت» در دولت سیزدهم تبلور بخشیده است. دولت مردمی برای تحقق این گفتمان به دنبال تحقق یک برنامه عدالت‌محورانه با محوریت ارتقای مشارکت و عاملیت مردم است تا شکاف طبقاتی پدیدآمده در کشور و برخی ناهنجاری‌هایی که در فرایند توزیع ثروت در چند دهه گذشته (و بر اثر سیاست‌ها و مدیریت‌های نولیبرال و تکنوکرات و غیرانقلابی) به وجود آمده است، کاهش پیدا کند. در این راستا دولت، نقطه تمرکز فعالیت خود در حوزه ساختاری را در سال نخست، تبدیل دولت رفاه نفتی به یک دولت رفاه غیرشکننده قرار داد. به این معنا که وابستگی مخارج جاری کشور به درآمد نفتی، کاهش یابد و نفت به منبعی تبدیل شود که موتور تولید و سرمایه‌گذاری اقتصاد ایران باشد، به جای اینکه موتور مصرف را تغذیه کند. کاری که در سال ۱۴۰۰ شروع شد و در سال ۱۴۰۱ هم در حال پیگیری است، این است که عناصری که مرزهای حیاتی اقتصاد ایران را تهدید می‌کند، یعنی همان نظام وابستگی درون‌زا به پول نفت که اجازه نمی‌داد خودمان را مقاوم کنیم را کنار بگذاریم.

تعامل سازنده بین قوای سه‌گانه

تقابل سران قوا در فضای رسانه یا حمله به نهادهای حاکمیتی یکی از ریشه‌های گستاخی دشمن، ضدانقلاب و نومیدی مردم از حل مشکلاتشان توسط مسئولان بود که به توفیق الهی و هوشیاری و عقلانیت حاکم بر سران قوا به حداقل کاهش یافته است. نفس برگزاری جلسات سران قوا در فضایی آرام و همدلانه، امید و آرامش را به جامعه برگردانده و می‌تواند به افزایش اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی کمک کند. درباره بهبود روابط قوای سه‌گانه و پرهیز از تنازعات و ایجاد آرامش سیاسی در کشور باید گفت شرایط روابط قوای سه‌گانه در وضعیت مطلوبی قرار دارد. مجلس یازدهم و دولت سیزدهم تعاملات خوبی با یکدیگر دارند، جلسات تعامل بین مجلس و دولت در راستای هم‌افزایی قوا برگزار می‌شود تا مشکلات چندین ساله مردم در حوزه‌های حل گردد. هماهنگی بین قوای سه‌گانه با تشکیل جلسات سران قوا تقویت می‌گردد. این هماهنگی به صورت مطلوب بین قوا دنبال می‌شود و در کمیسیون‌ها و صحن مجلس هم شاهد همکاری‌های و تعاملات خوبی بین دولت و مجلس هستیم. این ظرفیت‌ها به پیشرفت کشور کمک می‌کند و در کم کردن مشکلات اقتصادی مردم تأثیرگذار است.

تعامل مناسب با نمایندگان مجلس شورای اسلامی

در این مدت، رئیس‌جمهور با تمام مجامع استانی و نمایندگان مجلس شورای اسلامی دیدار داشته است. مجموع دیدارهای انفرادی دولت سیزدهم طی یک سال نخست فعالیت خود ۱۵۲ مورد دیدار وزرا با نمایندگان در مجامع استانی، ۲۳۹ جلسه با کمیسیون‌ها و ۶۴ دیدار با فراکسیون‌ها بوده است. بی‌شک این تعداد دیدار و سطح ارتباط قابل توجه است. برگزاری شورای معاونان پارلمانی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی در دولت سیزدهم به ۱۵ جلسه مشترک می‌رسد. از این تعداد ۱۴ جلسه

شورای معاونان امور مجلس وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی بود. دولت سیزدهم علاوه بر بازدیدهای میدانی و تعامل با مجلس شورای اسلامی به‌خوبی بر امور کاری نیز نظارت دارد و پیگیر فعالیت وزرای خود است.

عدم برخورد سیاسی و جناحی با مشکلات اساسی کشور

برخورد سیاسی و جناحی با مسائل اصلی و مشکلات مردم و عدم پذیرش مسئولیت از سوی دولت سبب می‌شود مردم اعتماد خود را از دست داده و زمینه سوءاستفاده مخالفان ملت فراهم شود. عدم استفاده از همه ظرفیت‌ها، حذف بسیاری از نیروهای انقلابی و کنار گذاشتن بسیاری از مدیران به‌واسطه گرایش‌ها سیاسی یکی از ریشه‌های ناکارآمدی و تقابل سیاسی می‌گردد. اینک دولت مردمی برخلاف دولت گذشته، بدون توجه به مسائل سیاسی و جناحی، در جهت حل مشکلات اساسی کشور گام برمی‌دارد. دیدار رئیس محترم جمهوری با جریان‌های سیاسی مختلف کشور و گفتگو با آنها نیز در همین راستا قابل تفسیر است.

استفاده از ظرفیت مدیران بدون توجه به گرایش سیاسی آن‌ها

در دولت‌های قبلی، رویکرد جناحی و ترجیح منافع حزبی بر منافع ملی سبب می‌شد مردم و کشور خسارت‌های زیادی متحمل شوند که یکی از آن‌ها محروم شدن از مدیران باتجربه به دلیل گرایش سیاسی بود. دولت سیزدهم توانست برخورد جناحی را کنار بگذارد و ملاک عمل در واگذاری مسئولیت را توانمندی و تعهد افراد قرار دهد. همه شاهد بودند که پس از روی کار آمدن این دولت، در برخی از حوزه‌های مهم کشور، مدیرانی که در دولت قبل با توجه به گرایش‌ها سیاسی و جناحی به کار گمارده شده بودند، در مسؤولیت‌های خود ابقا شدند. به عبارت دیگر، برای دولت مردمی دکتر رئیسی، همواره یکی از اولویت‌های مهم در انتصاب مدیران، توانایی و شایستگی افراد برای حل مشکلات جامعه است و وابستگی‌های سیاسی نقش کم‌رنگی در انتصاب مدیران دارد. چنین رویکردی از طرف سخنگوی دولت در پاسخ به پرسشی درباره دلایل عدم تغییر برخی مدیران دولتی، چنین ابراز شده است: «این مطلب که الزاماً هرکسی که در دولت قبل کار کرده، شخصی ناکارآمد یا با گفتمان متفاوت نسبت به دولت باشد، درست نیست».

هوشمندسازی دولت

یکی از پروژه‌های مهمی که تاکنون دولت‌ها در عمل ساختن آن بازمانده‌اند، هوشمندسازی دولت یا دولت الکترونیک است. دولت سیزدهم این بار به صورت مشخص دستگاه‌های مختلف را موظف به همکاری در این راستا کرده و پس از گذشت یک سال از تصدی امر، توانست بانی اتصال ۹۰ درصد دستگاه‌های اجرایی به پنجره ملی خدمات هوشمند شود. ضمن اینکه هم‌زمان ما شاهد بهره‌برداری از طرح‌هایی مانند پروژه شبکه ملی اطلاعات نیز هستیم. این شبکه زیرساخت تأمین اینترنت پرسرعت در ایران اسلامی خواهد بود که در ده سال پیش از شروع به کار دولت سیزدهم تنها ۳۰ درصد پیش رفته بود اما در مدت یک سال، دولت توانست به اندازه ده سال پروژه را جلو برده و نهایتاً پیش‌بینی‌ها حاکی از آن هستند که در سال ۱۴۰۳ این پروژه به طور کامل محقق خواهد شد. البته هوشمندسازی فعالیت‌های دولت تنها به این دو عرصه کلان ختم نشد. امروز حتی در توزیع آرد و فروش نان در نانوائی‌ها نیز ما شاهد هوشمند شدن فرایندها هستیم تا آنجا که دولت با مجهز ساختن

واحدهای صنفی به دستگاه‌های کارتخوان هوشمند توانسته از قاچاق آرد به میزان قابل توجهی جلوگیری نماید. تقریباً به طور متوسط امروز در ایران به میزان مصرف یک روز کشور عراق در زمینه تولید و مصرف نان صرفه‌جویی صورت می‌گیرد. علاوه بر این می‌توان به مواردی نظیر سامان‌دهی نسخه‌نویسی الکترونیکی و اتصال دستگاه‌های کارتخوان به درگاه مالیاتی نیز اشاره کرد.

مبارزه با فساد و کاهش روحیه تجمل‌گرایی

در طول سالیان گذشته، عملکرد برخی از مسئولان کشور در جهت ترویج روحیه تجمل‌گرایی و اشرافی‌گری بوده و این امر موجب فاصله طبقاتی و نومیدی مردم از مسئولان کشور می‌گردد. این روند در دولت سیزدهم به دلیل ساده زیستی دولتمردان کاهش یافته و چنین دولتی می‌تواند شعار مبارزه با فساد را نیز برای مردم مستندسازی کند. اگرچه تا ریشه‌کن شدن این دو آفت شوم فاصله زیادی وجود دارد، اما قاطعانه می‌توان ادعا کرد که در یک سال گذشته شاهد رشد اشرافی‌گری و فساد در جامعه نبوده و بلکه برخورد با مفاسد بزرگ هم صورت گرفته است.

پیشگیری و مقابله با فساد اداری و اقتصادی در دولت

یکی از اقدامات مهم دولت سیزدهم در زمینه مبارزه با فساد این است که در همان اوایل روی کار آمدن این دولت، سندی تحت عنوان پیشگیری و مقابله با فساد اداری و اقتصادی در دولت سیزدهم تهیه و تدوین گردید تا در چارچوب آن با مفاسد اداری برخورد شده و دولت هرچه بیشتر از فساد فاصله گرفته و خدمات خود را مخلصانه به مردم ارائه دهد. در اقدامی دیگر، روند بررسی طرح فرهنگی، آموزشی و اطلاع‌رسانی مقابله با مفاسد اقتصادی در دبیرخانه ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی آغاز شد. هدف این ستاد فعال کردن ظرفیت‌های ماده ۳۱ قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مبارزه با فساد پس از ده سال از تصویب قانون آن است. با توجه به تأکیدات مقام معظم رهبری در بیاناتشان پس از فرمان هشت ماده‌ای به سران قوا در سال ۱۳۸۰ و بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، و با توجه به عدم اجرای این ماده‌قانونی در دهه اخیر، ستاد لازم دانست در جهت پیشرفت مبارزه با فساد و اجرای عدالت و تحقق آن با تصویب و ابلاغ طرحی جامع، با بازسازی انقلابی ساختارهای فرهنگی و بازطراحی معماری اجتماعی و فرهنگی در این حوزه موضوع را در دستور کار قرار دهد.

جمع‌بندی

می‌توان گفت دولت سیزدهم در مدت کوتاهی که سکان اجرایی کشور را در دست گرفته است اقدامات خوبی را در حوزه‌های مختلف انجام داده است. در این دولت ما با مشاهده دوری از اشرافیت و حضور در بین مردم، رفتار مناسبی را از رئیس‌جمهور محترم و اعضای دولت شاهد هستیم. در زمان روی کار آمدن دولت سیزدهم با آمار بسیار بالای فوتی‌های ناشی از ویروس کرونا روبه‌رو بودیم. از طرفی دیگر شرایط اقتصادی دولت گذشته نیز نابسامان بود و به همین سبب دولت سیزدهم در کنار اوضاع دشوار اجتماعی و همه‌گیری ویروس کرونا با انباشت بدهی نیز روبه‌رو شده بود. باوجود همه این مشکلات، اقدامات مؤثر و قابل تحسین دولت سیزدهم، منشأ خیر و برکات زیادی در کشور شده است و امید آن می‌رود که باگذشت زمان هرچه بیشتر این آثار و برکات در سطح جامعه دیده شود و موجبات انسجام هرچه بیشتر در سطح جامعه و بین قوای کشور باشیم و همه

ایرانیان فارغ از هر گرایش سیاسی، قومی، مذهبی، منطقه‌ای و ... حول محور داشتن ایرانی توانمند، با یکدلی و وحدت در جهت رشد و پیشرفت کشور، یاریگر هم باشیم.